

Aktualitātes meža ekosistēmu pakalpojumu izpētē Latvijā

Zane Lībiete

SELINA seminārs, 23.05.2023., Rīga

Mežsaimniecības ietekme uz meža un saistīto ekosistēmu pakalpojumiem – 2. etaps (2021.–2026.)

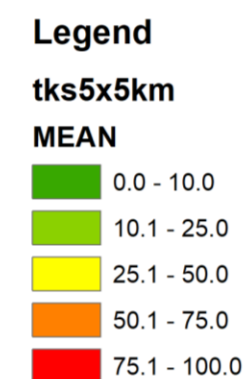
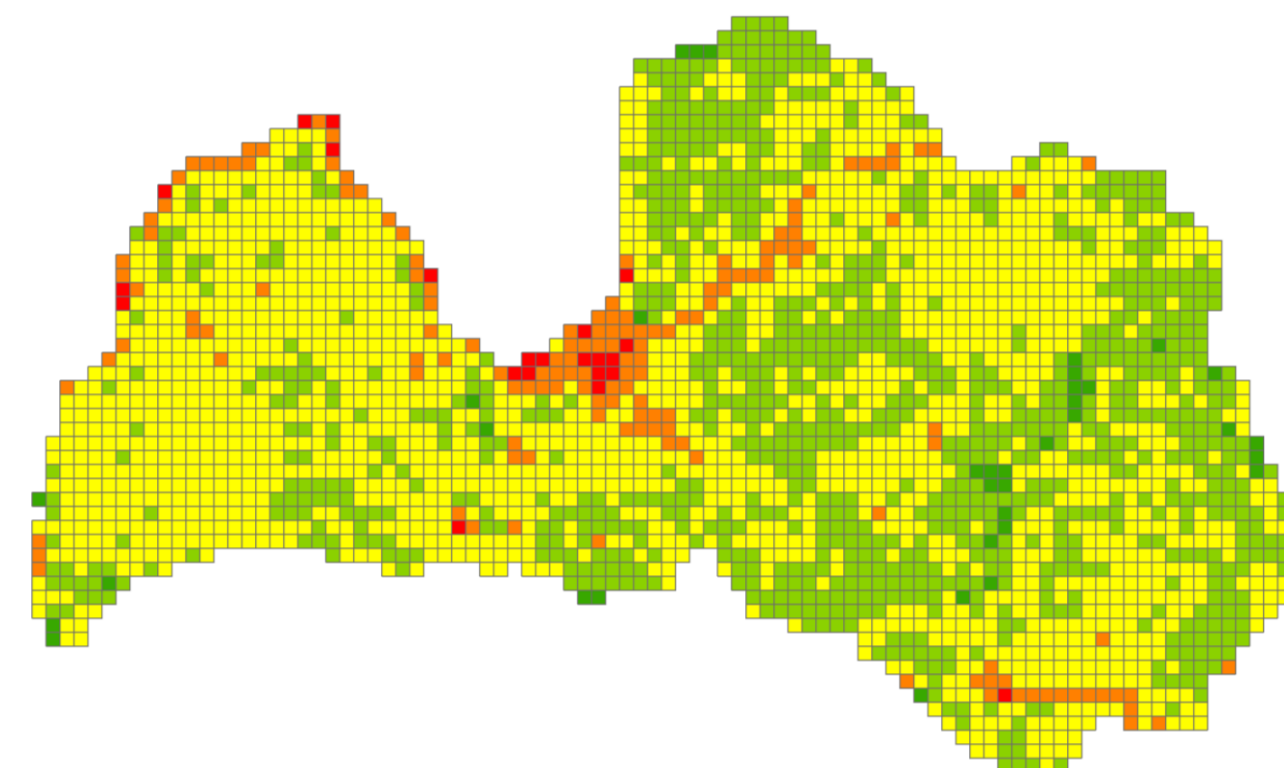
- Kvantitatīvas informācijas ieguve galvenajam pētījumam – meža ekosistēmu pakalpojumu kartēšanas un kvalitātes izmaiņu novērtēšanas modelim.
- Tālāks darbs ar iepriekšējā pētījuma etapā izstrādātajiem EP indikatoriem.
- EP kartēšana valsts mežos, algoritmu izstrāde automatizētam aprēķinam.

Pētījumu programmas kopējā strukturālā shēma. Zaļie apli – atbalstošie pētījumi.

Meža ekosistēmu pakalpojumu novērtējums Latvijā (Izp-2020/2-0119, 2021.) (1)

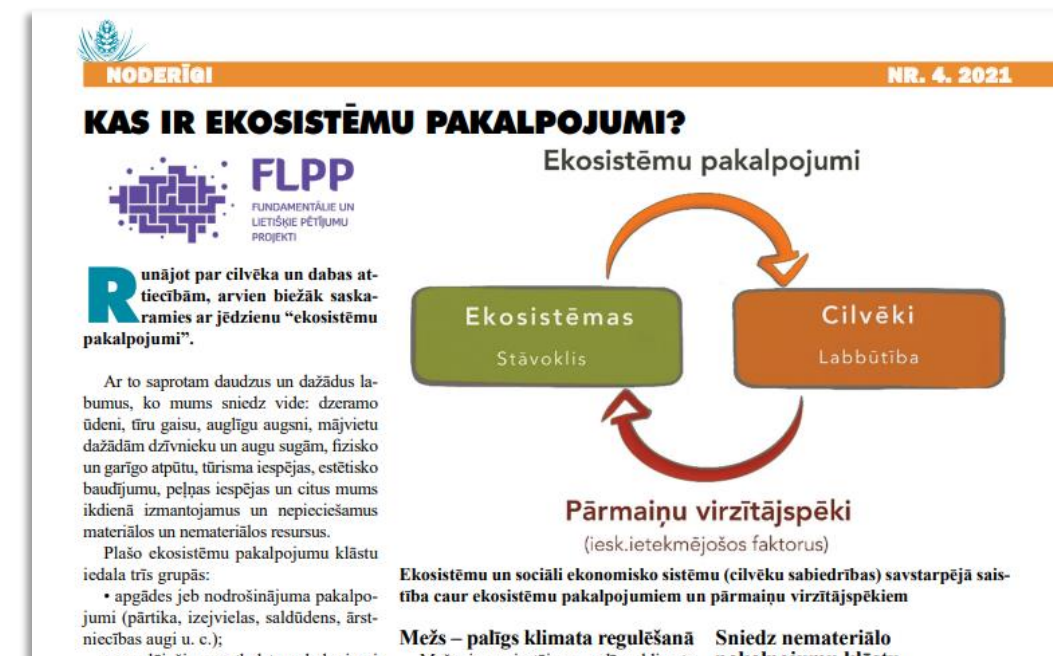
- Meža EP indikatoru izstrāde/pielāgošana valsts mēroga vērtējumam
- SQL skriptu izstrāde indikatoru aprēķinam no Meža valsts reģistra datiem (2015. un 2020.gada datu bāze)
- Meža EP indikatoru vērtību aprēķini visai Latvijai 5x5 km izšķirtspējā
- Datu vizualizācija, brīvpiekļuves datu faili atsevišķiem indikatoriem (ogas, rekreācijas vērtība, ainavas estētika).

Piemērs EP vērtībām 5x5 km izšķirtspējā, izmantojot 2015. gada MVR. Meža rekreācijas vērtība. Tumši sarkans – EP vērtība augsta, tumši zaļš – EP vērtība zema

Meža ekosistēmu pakalpojumu novērtējums Latvijā (Izp-2020/2-0119, 2021.) (2)

- Sadarbība Interreg Europe Progress (*PRO*moting the *G*overnance of *R*egional *E*cosystem *S*ervice*S*) projekta ietvaros – tīklošanās, labās prakses apraksts un pārnese. Sadarbības rezultātā meža EP novērtēšanas metodoloģiskie risinājumi integrēti Rumānijas Natura 2000 teritoriju apsaimniekošanas plānos (Kraļovas Universitāte)
- Sadarbība ar Meža konsultāciju un pakalpojumu – informācijas apmaiņa, populārzinātniskās publikācijas.

MEŽA VESELĪBA NR. 2. 2022

NEPIETIEKAMI NOVĒRTĒTAIS RESURSS – SAVVAĻAS OGAS

Pēdējā laikā cilvēki arvien vairāk sāk novērtēt ikdienišķus un šķietami pašsaprotamas lietas. Arī dabas sniegtos labumus, ko vides zinātnē mēdz dēvēt par ekosistēmu pakalpojumiem.

Latvijā – daudz vairāk nekā vidēji Eiropā

Latvijā ar ogošanu, sēpošanu, ārstniecības augu un dekoratīvo materiālu vākšanu jeb nekoksnes produktu ieguvu nodarbojas daudz vairāk mājāsaimniecību nekā vidēji Eiropā. Latvijas Valsts mežzinātnes institūta “Silava” pētījumi rāda, ka 2019. gadā 88 % iedzīvotāju ir ievākuši kādu no meža nekoksnes produktiem, bet apmēram 9 % respondentu tas ir bijis arī ienākumu avots. Eiropā vidēji ar nekoksnes resursu ieguvu nodarbojas 28 % mājāsaimniecību.

Jo nozīmīgāks resurss, jo vairāk cilvēkiem tas rūp. Jau ilgstoši viens no svarīgākajiem mežsaimniecības izaicinājumiem ir bijis rast vidusceļu starp meža nodrošināto koksnes un nekoksnes produktu ieguvu un dabas aizsardzību.

Katrai ogu sugai – sava ekoloģiskā niša

Latvijā visbiežāk sastopamās ekoloģiskās nišas ir ogošana, sēpošana, ārstniecības augu vākšana, dekoratīvo materiālu vākšana, nekoksnes produktu ieguvums.

Zinātniskā izpēte reizēm iekļauj arī ogošanu

nēm, dzērvenēm un retāk sastopamajām lācenēm. Mellenes lielākoties pavairojas veģetatīvi no viena auga, mežā veidojot apļveida klāienus. Izciurtumos, ja vien rizoīdu daļa nav pārlieku bojāta, sākotnēji iespējama melleņu atjaunošanās, bet ilgtermiņā pie pārlieku lielas jaunaudzes biežības, kad samazinās zemsedzē pieaugošā ogošanas daudzums, mellenes ca-

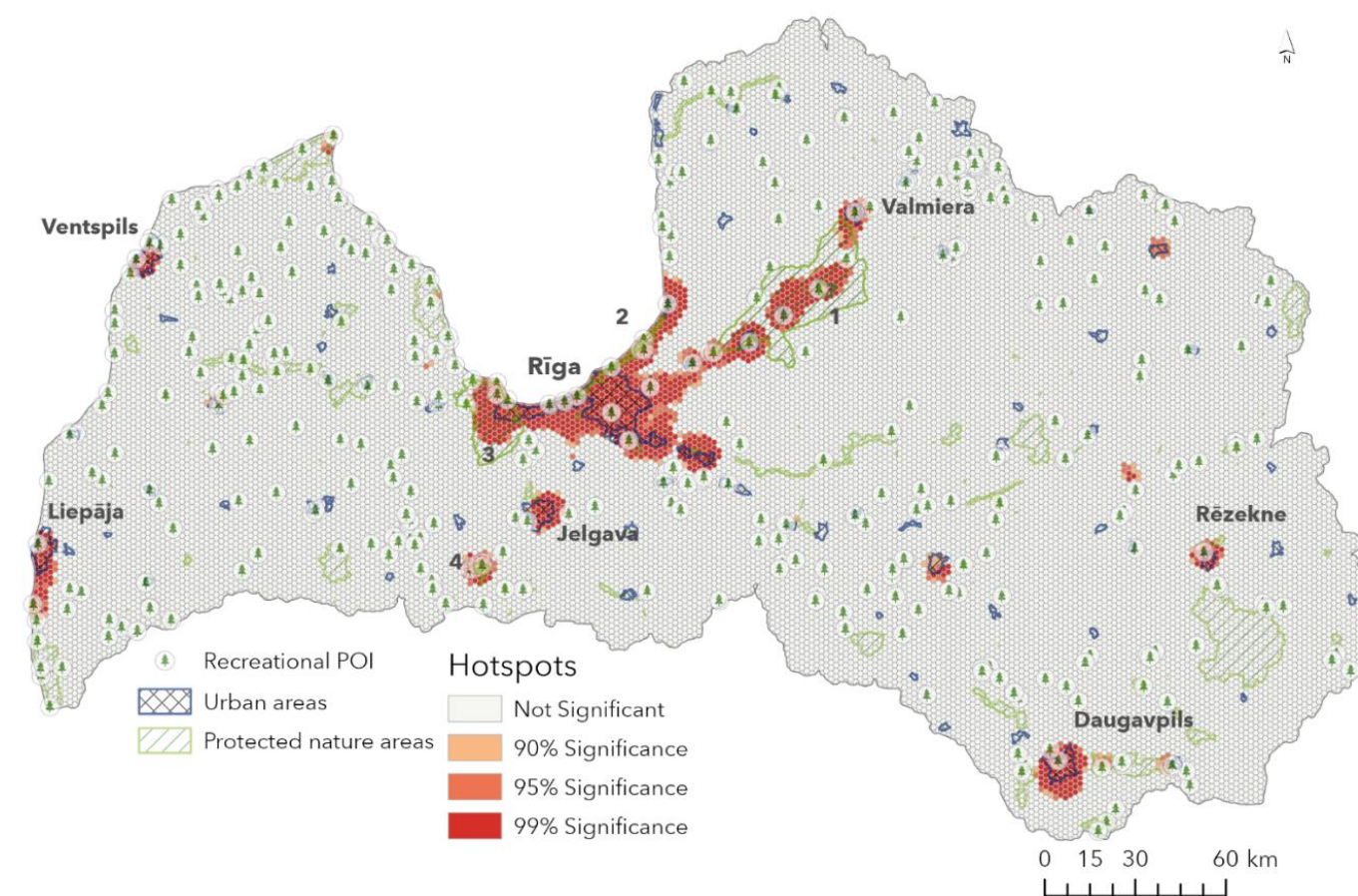
žāk ieraudzīsīm sūnu purvā vai purvājā (ar skābu augsni), vai arī izteikti mitrā mežā. Līdzīgi kā mellenes un brūklenes, arī zilenes galvenokārt pavairojas veģetatīvi, veidojot klonus.

Dzērvenes ir antioksidantiem, vitamīniem un minerālvielām bagātas ogas. Latvijā ogas

Meža apsaimniekošanas izaicinājumi palielinātas rekreācijas slodzes apstākļos COVID-19 krīzes laikā (Izp-2020/2-0167, 2021.) (1)

- Aptauja par atpūtu dabā un iecienītākajām atpūtas vietām – līdzdalības ĢIS.
- Meži ar un bez rekreācijas infrastruktūras – populārākais dabas apmeklējumu galamērķis.
- Pilsētu un piepilsētu mežu, kā arī dabas teritoriju nozīme.
- Populārākā aktivitāte dabas teritorijās – pastaigas.

Iecienītāko/biežāk apmeklēto dabas teritoriju «karstie punkti»

Meža apsaimniekošanas izaicinājumi palielinātas rekreācijas slodzes apstākļos COVID-19 krīzes laikā (Izp-2020/2-0167, 2021.) (2)

- Rekreācijas paradumu izmaiņas COVID-19 kontekstā.
- Apmeklētāju novērotās atpūtas vietu izmaiņas.
- Apsaimniekošanas izaicinājumi.

Sadarbība ar SIA «Rīgas Meži»

Ainavu ekoloģiskā plāna, ekosistēmu pakalpojumu kartēšanas un novērtēšanas metodikas izstrāde (2023.)

- Ekosistēmu pakalpojumu pieejas integrācijas iespējas ainavu ekoloģiskajā plānošanā teritorijās, kur koksnes ieguve nav galvenais mežsaimniecības mērķis.
- EP savstarpējās mijiedarbības un vērtējuma mērogi.
- Pieejas EP ekonomiskajai vērtēšanai.
- SIA «Rīgas Meži» teritorijās potenciāli svarīgie ekosistēmu pakalpojumi.

Latvijas Lauku attīstības programma

Mežizstrādes automatizētas plānošanas algoritmu, datu apstrādes un analīzes IT rīka izstrāde rūpnieciskā pētījuma ietvaros, nodrošinot alternatīvu, inovatīvu un ekonomiski pamatotu risinājumu regulāra atvēruma kailciršu un izlases ciršu metodēm, balstoties uz optimālu ekosistēmu pakalpojumu sniegšanas modeli mežsaimniecībā (2023.–2025.)

- Rīka izstrāde mežsaimniecības plānošanai rekreācijai nozīmīgās teritorijās (pilsētu un piepilsētu mežos)
- Ekosistēmu pakalpojumu izvērtējums – pamats taktiskās plānošanas rekomendācijām.
- Testēšana modeļteritorijās SIA «Rīgas Meži»

Paldies par uzmanību!

+371 29190687

www.silava.lv

zane.libiete@silava.lv

Rīgas iela 111, Salaspils,
LV-2121

